

XU HƯỚNG ĐỔI MỚI CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH TRONG BỐI CẢNH CHUYỂN ĐỔI SỐ

Võ Thị Trà Mi
Trần Hoàng Nhiên
Lê Đào Ái Phương

Đại học Sư phạm Kỹ thuật Thành phố Hồ Chí Minh

Tóm tắt: Trong bối cảnh chuyển đổi số, chương trình Giáo dục Quốc phòng và an ninh (GDQP&AN) đang có nhiều đổi mới nhằm nâng cao hiệu quả đào tạo và đáp ứng yêu cầu thực tiễn. Những xu hướng chính bao gồm ứng dụng công nghệ số trong giảng dạy như thực tế ảo, e-learning, tăng cường tương tác qua các nền tảng trực tuyến và tích hợp kiến thức về an ninh mạng. Việc đổi mới này giúp nâng cao nhận thức, kỹ năng thực hành và tinh thần trách nhiệm của học viên, góp phần xây dựng lực lượng bảo vệ an ninh quốc gia vững mạnh.

Bên cạnh các cơ hội như tối ưu hóa phương pháp giảng dạy, nâng cao năng lực số cho giáo viên và tạo môi trường học tập hiện đại, chuyển đổi số cũng đặt ra nhiều thách thức. Đó là yêu cầu nâng cao trình độ công nghệ của đội ngũ giảng viên, đảm bảo tính bảo mật thông tin và xây dựng nội dung số phù hợp với đặc thù môn học. Để quá trình đổi mới đạt hiệu quả, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ sở đào tạo, cơ quan quản lý và doanh nghiệp công nghệ nhằm xây dựng một hệ thống GDQP&AN hiện đại, đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc trong thời đại số.

Từ khóa: xu hướng, đổi mới, giáo dục quốc phòng và an ninh, chuyển đổi số.

TRENDS OF INNOVATION IN NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION PROGRAMS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION

Vo Thi Tra Mi
Tran Hoang Nien
Le Dao Ai Phuong

Ho Chi Minh City University of Technology and Education

Abstract: In the context of digital transformation, the National Defense and Security Education (NDE) program is undergoing many innovations to improve training efficiency and meet practical requirements. Key trends include the application of digital technology in teaching such as virtual reality, e-learning, increased interaction through online platforms and integration of knowledge on cybersecurity. This innovation helps to improve awareness, practical skills and sense of responsibility of students, contributing to building a strong national security force. In addition to opportunities such as optimizing teaching methods, improving teachers' digital capacity and creating a modern learning environment, digital transformation also poses many challenges. These include the requirement to improve the technological level of the teaching staff, ensure information security and develop digital content suitable for the specific characteristics of the subject. For the innovation process to be effective, there needs to be close coordination between training institutions, management agencies and technology enterprises to build a modern QPAN education system that meets the requirements of protecting the Fatherland in the digital age.

Keywords: trends, innovation, defense and security education, digital transformation.

Nhận bài: 16/03/2025

Phản biện: 18/04/2025

Duyệt đăng: 23/04/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0 và sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ số, chuyển đổi số đã và đang trở thành xu thế tất yếu trong mọi lĩnh vực, bao gồm giáo dục. GDQP&AN – một bộ phận quan trọng trong hệ thống giáo dục quốc gia – cũng không nằm ngoài xu hướng này. Việc đổi mới chương trình GDQP&AN nhằm thích ứng với sự phát triển của khoa học công nghệ và đáp ứng yêu cầu thực tiễn đặt ra trở thành vấn đề cấp thiết đối với các cơ sở đào tạo.

Việc chuyển đổi số trong GDQP&AN cũng đặt ra nhiều thách thức như: đảm bảo tính bảo mật thông tin, xây dựng nội dung số phù hợp với đặc thù môn học, nâng cao trình độ công nghệ cho

đội ngũ giảng viên và người học. Do đó, nghiên cứu về xu hướng đổi mới chương trình GDQP&AN trong bối cảnh chuyển đổi số là một yêu cầu cần thiết nhằm đưa ra các giải pháp hiệu quả, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Các xu hướng đổi mới chương trình GDQP&AN trong bối cảnh chuyển đổi số

Các xu hướng đổi mới trong chương trình GDQP&AN hiện nay đang được chú trọng nghiên cứu và triển khai nhằm đáp ứng yêu cầu của thời đại số và bối cảnh an ninh toàn cầu ngày càng phức tạp, đòi hỏi sự tích hợp đồng bộ giữa công

nghệ hiện đại và tri thức truyền thống; trong quá trình này, việc áp dụng các công nghệ thông tin tiên tiến như trí tuệ nhân tạo, thực tế ảo được xem là những công cụ đắc lực để cải thiện phương pháp giảng dạy và học tập, từ đó nâng cao hiệu quả đào tạo và khả năng ứng phó của lực lượng quốc phòng và an ninh trong bối cảnh các mối đe dọa phi truyền thống ngày càng gia tăng.

Cập nhật và nâng cấp nội dung chương trình, đổi mới phương pháp dạy học. Xu hướng đổi mới này không chỉ dừng lại ở việc cập nhật nội dung chương trình học mà còn mở rộng sang việc cải cách phương pháp giảng dạy, tổ chức học tập và đánh giá kết quả đào tạo, tạo điều kiện cho việc cá nhân hóa quá trình học tập thông qua các hệ thống học trực tuyến kết hợp với dạy học trực tiếp, giúp học viên tự chủ trong quá trình tiếp thu kiến thức và rèn luyện kỹ năng thực tiễn; từ đó, GDQP&AN được chuyển hóa từ mô hình giảng dạy truyền thống sang mô hình đào tạo dựa trên năng lực và kết quả học tập thực tế, đáp ứng được yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, có khả năng tư duy phản biện, phân tích và ứng dụng các kiến thức chuyên môn vào giải quyết các vấn đề an ninh phức tạp.

Phát triển hạ tầng công nghệ và học liệu số, đóng vai trò then chốt trong việc hiện đại hóa hệ thống đào tạo. Việc xây dựng các khoá học điện tử, hệ thống quản lý học tập trực tuyến và ứng dụng công nghệ phân tích dữ liệu lớn vào quá trình đánh giá hiệu quả học tập đã tạo điều kiện cho giảng viên giám sát sát sao tiến trình của từng học viên, từ đó điều chỉnh chiến lược giảng dạy một cách phù hợp với nhu cầu cá nhân, đảm bảo tính hiệu quả và thực tiễn của chương trình đào tạo. Đồng thời, tích hợp các mô hình học tập linh hoạt như học tập kết hợp (blended learning) – kết hợp hài hòa giữa hình thức học trực tuyến và trực tiếp – góp phần tạo nên một môi trường giáo dục năng động, đa dạng và sáng tạo, phù hợp với xu thế chuyển đổi số của thời đại hiện nay. Đặc biệt, trong bối cảnh bùng phát của dịch bệnh Covid-19, việc áp dụng các giải pháp này đã chứng minh được tính khả thi và hiệu quả cao, tạo tiền đề cho sự phát triển bền vững của giáo dục trong thời kỳ chuyển đổi số.

Đào tạo và bồi dưỡng năng lực số cho đội ngũ giảng viên. Xu hướng đổi mới chương trình còn hướng đến việc nâng cao chất lượng nguồn nhân lực giảng dạy thông qua các chương trình bồi dưỡng nghiệp vụ, đào tạo chuyên sâu về công

nghệ số và phương pháp dạy học hiện đại cho đội ngũ giảng viên, đảm bảo rằng họ không chỉ nắm vững kiến thức chuyên môn mà còn thành thạo việc ứng dụng các công nghệ tiên tiến vào giảng dạy và quản lý lớp học; đây là một bước quan trọng nhằm xây dựng đội ngũ cán bộ GDQP&AN luôn được cập nhật xu thế toàn cầu và có khả năng thích ứng nhanh chóng với các biến đổi của môi trường an ninh quốc gia.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự biến động không ngừng của tình hình chính trị – an ninh thế giới, các quốc gia ngày càng nhận thấy tầm quan trọng của việc đầu tư cho GDQP&AN như một chiến lược dài hạn nhằm đảm bảo an ninh quốc gia và duy trì sự ổn định chính trị – xã hội; do đó, đổi mới chương trình GDQP&AN không chỉ là nhiệm vụ cấp bách của các cơ quan quản lý mà còn là mục tiêu chung của toàn xã hội, khi mà việc bồi dưỡng kiến thức và nâng cao năng lực quốc phòng được xem là yếu tố cốt lõi trong quá trình xây dựng một hệ thống quốc phòng toàn dân, góp phần bảo vệ chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của đất nước.

Nhìn chung, xu hướng đổi mới trong chương trình GDQP&AN đang được định hình qua nhiều khía cạnh từ nội dung đào tạo, phương pháp giảng dạy, ứng dụng công nghệ số cho đến hợp tác liên ngành và phát triển nguồn nhân lực giảng dạy; đây là một quá trình toàn diện và liên tục, đòi hỏi sự đồng bộ và nỗ lực từ nhiều phía, không chỉ của các cơ sở giáo dục mà còn của các cơ quan quản lý, doanh nghiệp công nghệ và cộng đồng học thuật, nhằm tạo ra một hệ thống GDQP&AN hiện đại, linh hoạt và bền vững, sẵn sàng đáp ứng mọi yêu cầu của thời đại mới, góp phần xây dựng một nền an ninh toàn dân vững chắc và bảo vệ chủ quyền quốc gia một cách hiệu quả trong bối cảnh chuyển đổi số.

2.2. Cơ hội và thách thức của việc đổi mới chương trình quốc phòng và an ninh trong bối cảnh chuyển đổi số

Cơ hội

Chuyển đổi số đang mở ra nhiều cơ hội tiềm năng cho đội ngũ giáo viên trong lĩnh vực Giáo dục Quốc phòng và An ninh, khi nó không chỉ mang lại các công cụ kỹ thuật số tiên tiến để nâng cao chất lượng giảng dạy mà còn tạo môi trường học tập hiện đại, tích hợp giữa công nghệ thông tin và tri thức truyền thống, từ đó góp phần tối ưu hóa hoạt động đào tạo và quản lý. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và xu thế chuyển đổi số bùng nổ, các

giáo viên chuyên ngành Quốc phòng và An ninh có thể tận dụng những công nghệ như trí tuệ nhân tạo, thực tế ảo, thực tế tăng cường và các phần mềm hỗ trợ giảng dạy để cải thiện phương pháp truyền đạt kiến thức, thay thế hình thức giảng dạy truyền thống dựa vào bài giảng đơn thuần bằng lời nói và ghi chép, vốn có thể gây nhàm chán và hạn chế khả năng tư duy sáng tạo của học sinh. Qua đó, những phương pháp giảng dạy tích cực dựa trên các trang thiết bị công nghệ không chỉ tạo ra không gian học tập sôi nổi, đa chiều mà còn khuyến khích học viên tương tác, áp dụng kiến thức vào giải quyết các tình huống thực tiễn, góp phần phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất của người học. Tuy nhiên, để đạt được hiệu quả tối đa, giáo viên cần linh hoạt kết hợp các phương pháp truyền thống với công nghệ hiện đại, tránh sự lệ thuộc hoàn toàn vào các thiết bị số, bởi vì vai trò của người dạy trong việc truyền đạt thông qua ngôn ngữ, biểu cảm và sự tương tác trực tiếp vẫn có giá trị không thể thay thế.

Bên cạnh đó, chuyển đổi số còn giúp giáo viên Quốc phòng và An ninh dễ dàng tiếp cận kho tàng kiến thức khổng lồ qua Internet, từ các cơ sở dữ liệu học thuật, kho học liệu số cho đến các cộng đồng chuyên môn trực tuyến, nơi mà các nhà giáo dục có thể trao đổi kinh nghiệm, chia sẻ phương pháp sư phạm tiên tiến và cập nhật nhanh chóng những tiến bộ khoa học mới nhất trong lĩnh vực. Việc tham gia các hoạt động dạy học trực tuyến, thiết kế bài giảng multimedia và sử dụng các công cụ kỹ thuật số không chỉ giúp giáo viên nâng cao năng lực chuyên môn mà còn cải thiện kỹ năng nghiên cứu khoa học qua việc ứng dụng các công cụ thu thập và phân tích dữ liệu hiện đại, từ đó tạo ra những báo cáo, bài nghiên cứu có chất lượng cao và kịp thời. Đồng thời, việc áp dụng phần mềm quản lý lớp học, hệ thống chấm điểm trực tuyến và các công cụ theo dõi tiến độ học tập cho phép giảng viên quản lý lớp học một cách hiệu quả, theo dõi quá trình học tập của học viên một cách chi tiết và kịp thời đưa ra các giải pháp hỗ trợ, từ đó nâng cao hiệu quả dạy – học và tối ưu hóa kết quả đào tạo.

Thách thức

Bên cạnh những lợi ích thiết thực, chuyển đổi số cũng đặt ra không ít thách thức đối với giáo viên Giáo dục Quốc phòng và An ninh. Đầu tiên, yêu cầu về năng lực số của giáo viên là một trong những rào cản quan trọng khi ứng dụng các công nghệ mới vào giảng dạy. Mặc dù các công cụ số

mang lại nhiều tiện ích, nhưng chúng chỉ có hiệu quả khi người sử dụng – trong trường hợp này là giáo viên – được đào tạo bài bản và tự tin sử dụng các phương tiện kỹ thuật số trong quá trình giảng dạy. Không phải giáo viên nào cũng có đủ năng lực số và khả năng thích nghi với các công nghệ hiện đại, do đó việc bồi dưỡng kỹ năng số trở thành yêu cầu cấp thiết nhằm đảm bảo chất lượng giảng dạy. Thứ hai, khi truy cập vào kho tàng học liệu số khổng lồ, giáo viên phải đối mặt với thách thức trong việc chọn lọc và xử lý thông tin một cách chính xác. Sự đa dạng của nguồn thông tin, đôi khi có thể chứa đựng những dữ liệu không được kiểm chứng hoặc bị xuyên tạc, đặc biệt là trong lĩnh vực Quốc phòng và An ninh vốn là mục tiêu của các thế lực thù địch trong chiến lược “Diễn biến hòa bình”. Điều này đòi hỏi giáo viên không chỉ có kiến thức chuyên môn vững chắc mà còn phải có bản lĩnh chính trị và khả năng phân biệt, xử lý thông tin một cách khách quan để tránh bị ảnh hưởng bởi các thông tin sai lệch.

Ngoài ra, việc thay đổi phương pháp giảng dạy là một thách thức không nhỏ khi giáo viên Quốc phòng và An ninh phải chuyển mình từ vai trò truyền đạt thông tin sang vai trò hướng dẫn, hỗ trợ và đồng hành cùng học viên trong quá trình tự học. Sự chuyển đổi này không chỉ đòi hỏi giáo viên phải làm mới kiến thức, phương pháp giảng dạy mà còn phải chuẩn bị đầy đủ về mặt tâm lý, nhận thức và kỹ năng số để đáp ứng yêu cầu của lớp học hiện đại. Nếu không được trang bị đầy đủ, giáo viên có thể gặp khó khăn trong việc thích ứng với môi trường giảng dạy mới, dẫn đến hiệu quả học tập bị giảm sút và thậm chí tụt hậu so với xu thế chuyển đổi số đang diễn ra mạnh mẽ. Bên cạnh đó, các cơ sở vật chất, hạ tầng kỹ thuật và tiêu chuẩn bản quyền trong việc sử dụng học liệu số cũng là những yếu tố cần được quan tâm, bởi chúng là điều kiện cần thiết để đảm bảo quá trình chuyển đổi số diễn ra một cách trơn tru và hiệu quả.

Tóm lại, chuyển đổi số mang đến nhiều cơ hội quan trọng cho giáo viên GDQP&AN trong việc cải thiện phương pháp giảng dạy, nâng cao năng lực chuyên môn và quản lý lớp học thông qua việc ứng dụng các công nghệ tiên tiến. Đồng thời, nó cũng đặt ra yêu cầu cao về năng lực số, khả năng xử lý thông tin và sẵn sàng thay đổi phương pháp giảng dạy của đội ngũ giáo viên, nhằm đảm bảo chất lượng đào tạo và phát triển nguồn nhân lực

chất lượng cao cho ngành Quốc phòng và An ninh. Nếu các giáo viên biết tận dụng và khai thác hiệu quả các lợi ích mà chuyển đổi số mang lại, đồng thời chủ động vượt qua những thách thức thông qua việc đào tạo và cập nhật kiến thức liên tục, họ sẽ góp phần tạo nên một đội ngũ GDQP&AN hiện đại, linh hoạt và vững chắc, từ đó đóng góp tích cực vào công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong bối cảnh toàn cầu hóa và cạnh tranh quốc tế ngày càng gay gắt.

III. KẾT LUẬN

Chuyển đổi số trong giáo dục, nói chung và trong lĩnh vực Giáo dục Quốc phòng và An ninh, là một quá trình tất yếu, đòi hỏi đội ngũ giáo viên trong ngành phải không ngừng nâng cao năng lực giảng dạy để đáp ứng những yêu cầu ngày càng khắt khe của thời đại. Công nghệ số mang lại nhiều cơ hội để giáo viên phát triển chuyên môn và cải thiện phương pháp giảng dạy thông qua các công cụ tiên tiến như trí tuệ nhân tạo, dữ liệu lớn, thực tế ảo và thực tế tăng cường,

góp phần tái cấu trúc toàn diện nội dung chương trình, phương pháp đào tạo cũng như hệ thống đánh giá. Tuy nhiên, bên cạnh những cơ hội, chuyển đổi số cũng đặt ra không ít thách thức, yêu cầu giáo viên phải nhanh chóng làm quen và ứng dụng thành thạo các công nghệ mới vào giảng dạy, đồng thời phát triển kỹ năng quản lý lớp học theo hướng hiện đại. Xu hướng đổi mới chương trình GDQP&AN đã khẳng định vai trò chiến lược trong việc nâng cao chất lượng đào tạo và tạo ra nguồn nhân lực đủ khả năng đối phó với các thách thức an ninh hiện đại. Sự đổi mới này không chỉ là nhiệm vụ cấp bách của các cơ quan quản lý giáo dục mà còn là trách nhiệm chung của toàn xã hội trong công cuộc xây dựng một nền quốc phòng toàn dân vững mạnh. Như vậy, việc ứng dụng chuyển đổi số không chỉ giúp cải thiện hiệu quả đào tạo mà còn đóng góp vào việc tạo dựng nền tảng vững chắc cho công cuộc bảo vệ Tổ quốc, khẳng định vai trò tiên phong của GDQP&AN trong kỷ nguyên số.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ thông tin và Truyền thông (2021), *Cẩm nang chuyển đổi số*, Nxb Thông tin và Truyền thông.
- [2] Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Nghị quyết Hội nghị lần thứ tám - Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*, Hà Nội.
- [3] Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập I*, Nxb Chính trị Quốc gia – Sự thật.
- [4] Nguyễn Hùng Oanh (2023), *Giải pháp kết hợp đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo với giáo dục quốc phòng, an ninh trong tình hình mới*, Tạp chí Giáo dục, 23 (số đặc biệt 2).
- [5] Thủ tướng Chính phủ (2020), *Quyết định phê duyệt Chương trình chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025 - Định hướng đến năm 2030*, Hà Nội.
- [6] <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/ban-chap-hanh-trung-uong-dang/dai-hoi-dang/lan-thu-xiii/chien-luoc-phat-trien-kinh-te-xa-hoi-10-nam-2021-2030-3735>